

בבוקר

הצצה לעולמו הפנימי של הרב הלבטים, הרגשות, התובנות

אז מה עושים?

אם היו פתרונות קלים לבעיה הזו, כנראה כל הטור הזה היה מיותר. אבל מסתבר שתפילה הייתה ותהיה אחד האתגרים הגדולים של האדם. כך היה בעבר ועוד יותר בימינו עם כל הסחות הדעת, הרטטים והצלצולים שמקשים עלינו להתרכז. מה בכל זאת יוכל לעזור? אשתף בשני דברים שמצאתי אותם מועילים עבורי.

א. הכנה – לא 'ליפור' אל התפילה, אלא 'להיכנס' אליה. אנחנו אומנם לא במדרגה של חסידים הראשונים שהיו שוהין שעה ומתפללים (ברכות ה,א), אבל אפילו להגיע דקה לפני התפילה. לשהות. להשקיע את המחשבות. להתבונן לפני מי אני הולך לעמוד ועל מה יש לי לבקש. נקודת הפתיחה של תפילה כזו גבוהה הרבה יותר.

ב. להפסיק 'למלמל' – אדם חכם אמר פעם אבחנה קולעת: "סידור הוא הספר שהאדם קורא בו הכי הרבה, ולומד אותו הכי מעט". ויש בזה משהו. אם תחשבו את השעות המצטברות שיהודי יושב מול סידור לאורך חייו, תגידו לסך בלתי נתפס של כחמש שנים (מוזמנים לעשות את החשבון בעצמכם). אם נשאל כמה זמן אדם משקיע כדי ללמוד את פירוש התפילה ולהבין את המילים היוצאות מפיו, נקבל לרוב תשובות מביכות... אז אומנם התחלנו את דקלום המילים כשהיינו בגן שרה. האם זה אומר שחייבים להמשיך כך גם בגיל 50?

ומה אתכם? מה עוזר לכם להתפלל טוב יותר? ■

כשאדם ואלוקים נפגשים

עצמה אינה אטרקטיבית במיוחד. הם התרגלו מגיל צעיר לדקלם מילים שהם לא לגמרי מבינים ולא תמיד מזדהים איתן. להרגיש שהם ניצבים מול ריבון העולמים ומנהלים איתו שיח חי מעומק הנשמה, זו משימה קשה ביותר. לא אשכח את שלמה, הגבאי של בית הכנסת שהתפללתי בו כילד בירושלים. הוא סיפר לי פעם שכשהיה נער היה מרבה לאחר לתפילה. פעם אחת, אחרי שממש הגזים, נזף בו אביו: "אם זה היה סרט, גם היית מאחר ככה?!". הנער לא היסס לרגע והשיב: "אני לא הולך לאותו סרט שלוש פעמים בכל יום". את סטירת הלחי המצלצלת שקיבל שלמה הוא זוכר גם היום, 40 שנה אחרי. ובכל זאת, יש כאן טענה שדורשת התמודדות: לחזור אלפי פעמים על אותן המילים מבלי להשתעמם זה קשה מאוד...

"תעירו אותי אחרי התפילה"

חזו"ל תמצתו את התופעה במשפט קצר ונוקב: "תפילה היא מהדברים העומדים ברומו של עולם – אבל אנשים מזלזלים בהם" (ברכות ו,ב). כגודל חשיבותה של התפילה – כך שתייתם של אנשים לזלזל בה ולהתייחס אליה בצורה שטחית וטכנית.

כשמדובר בבני נוער, יש שעשו צעד נוסף: הם החליטו פשוט לוותר. בליל שבת הם עוד קופצים לביקור בבית הכנסת ושומחים להיפגש שם עם החברה. אך בשבת בבוקר הם מעדיפים להתחפר בשמיכה ובכרית ומרימים ראש מהמיטה רק כשמגיע זמן הארוחה. ועוד לא אמרנו מילה על הפנ הנשי של הסיפור. אימהות רבות דווקא היו שמחות לבוא לבית כנסת ולהתפלל, אבל הן נותרות בבית כדי לטפל בילדים ומשחררות את הבעל כדי שימלא חובתו להתפלל במניין ויטייח עם קונו (או עם עלונו...). מי שמפסיד מכך הן גם הילדות. כי לעומת הבנים שמקובל שבאים עם אבא לבית כנסת וזוכים לראות מה זו תפילה וקריאת התורה, רוב הבנות נותרות בבית ואין להן דוגמה חיה כיצד נראית עמידה של יהודי לפני אלוהים בתפילה.

זה היה אחד הרגעים המביכים בחיי. עמדת מולה ופשוט שתקתי. הרגשתי שכל תשובה תהיה התחמקות. ומעשה שהיה כך היה: לריסה הייתה אדריכלית בת 27 שבאה לעשות אצלנו שבת. הוריה עלו מאוקראינה בשנות התשעים אחרי שסבלו מהתנכלויות אנטישמיות. כשהגיעו לישראל הופתעו לגלות שלפי ההלכה בתם אינה יהודייה, כי קטיה, סבתה, הייתה פרבוסלאבית. לריסה גדלה באשקלון, הדריכה בצופים, שירתה בצבא והרגישה ישראלית לכל דבר. מאז ומתמיד היא חשה כבוד וחובה למסורת היהודית, עד שבסופו של דבר בשלה בה ההחלטה ללכת על זה עד הסוף ולהתגייר.

במסגרת התהליך היה עליה ללכת אל 'משפחה מאמצת' ולחוות באופן מלא מה זו שבת יהודית. היא התייצבה אצלנו שעה לפני שבת, חגיגת וניגשת כשזר ענק של שושנים בידה. לאחר הדלקת הנרות צעדנו יחד אל בית הכנסת. קשה לתאר את הפער בין הציפייה שלה לפני התפילה לבין הפנים המזועזעות שלה בסופה. "זה היה פשוט נורא", היא אמרה כמעט בכבי, "חצי מהאנשים פטפטו והרעישו לכל אורך התפילה, אחרים קראו עלונים צבעוניים ובזמן הדרשה של הרב היו כמה שהורידו את הראש ונרדמו. תשמע, הייתי לפני שנה בטיול בפראג וביקרתי בכנסייה ושם זה ממש לא נראה ככה. אני בטוחה שגם לא אצל המוסלמים. בקורס הגיור לימדו אותנו שתפילה היא זמן קדוש של מפגש האדם עם אלוהים. אני מרגישה שרימו אותי. ככה נראית תפילה בבית כנסת?! כך נראה מפגש של יהודי עם אלוהיו?!".

המלמול היומי

כרב קהילה התמודדתי לא מעט עם תופעת הפטפטת בתפילה. אני לא מדבר על אדם שמשגר 'שולם עליכם' נימוסי לחבר שהגיע באיחור. כוונתי לאלו שמנהלים קבינט מדיני-ביטחוני בספסל האחורי, כולל עדכונים חמים על ספורט, על מזג האוויר ורכילות שכונתית.

באמת שעשיתי עבודה פנימית לרדן אותם לכך זכות. הם הרי חברים טובים, אמרתי לעצמי, כבר שבוע לא נפגשו ויש להם כל-כך הרבה על מה לדבר. לא קל להמתין ברממה עד סוף התפילה. נוסף לכך את העובדה שלרוב האנשים התפילה

"ביקרתי בכנסייה ושם זה ממש לא נראה ככה. וגם לא אצל המוסלמים. בקורס לימדו אותנו שתפילה היא זמן קדוש של מפגש האדם עם אלוהים. אני מרגישה שרימו אותי. ככה נראית תפילה בבית כנסת?! כך נראה מפגש של יהודי עם אלוהיו?!"